

Notitie

Opdrachtgever: H. Baas, gemeente Zoetermeer
Auteur: G. Bakker
Betreft: Beschermde natuurwaarden Stadshart
Zoetermeer
Projectnummer: 1393
Datum: 2 maart 2016
Status: DEFINITIEF

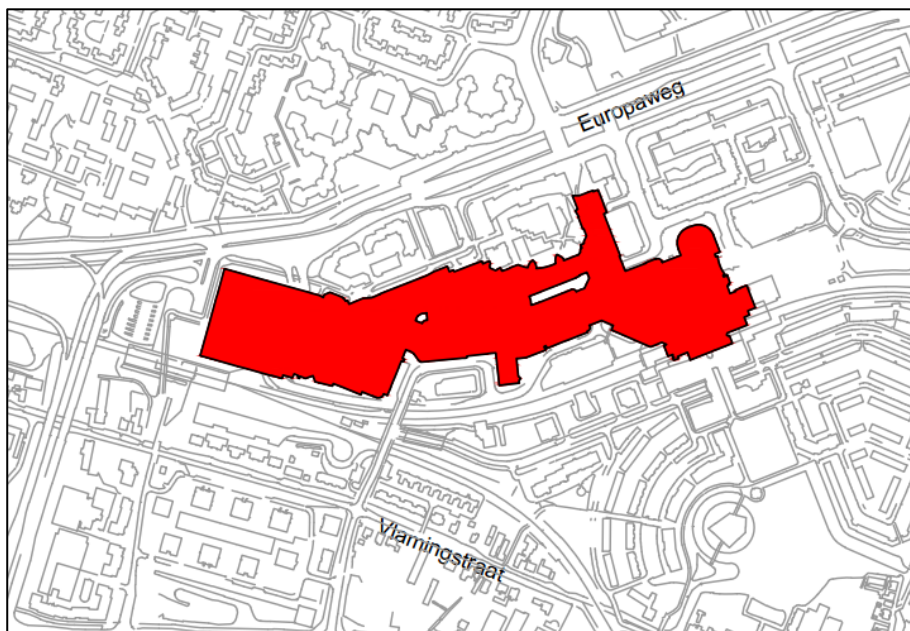

Bureau Stadsnatuur

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

In het kader van het opstellen van bestemmingsplannen raadpleegt de gemeente Zoetermeer de Nationale en Databank Flora en Fauna. Aan Bureau Stadsnatuur is gevraagd ondersteunend werk te verrichten bij het duiden van informatie uit deze database en het uitvoeren van een quick scan in het veld. In dit specifieke geval gaat het om het Stadshart van Zoetermeer, waarvoor een bestemmingsplanwijziging nodig is en de actualiteit van de natuurgegevens in dat verband moet worden bepaald. Eerder werd dit gebied al beschouwd in Bakker 2013 als onderdeel van het gebied 'Stadscentrum'. Het gebied 'Stadshart' kent een kleinere begrenzing maar wel een volledige overlap met het oude plangebied.

Figuur 1. Ligging van het plangebied Stadshart.

Methodiek

In de ochtend van 8 februari 2016 heeft een ecooloog van Bureau Stadsnatuur het gehele openbaar toegankelijke deel van plangebied te voet gecontroleerd op aanwezigheid van wettelijk beschermde plantensoorten, potentiële groeiplaatsen daarvoor, aanwezige vogelsoorten, potentiële broedplaatsen en ten slotte potenties voor vleermuizen. De weersomstandigheden gedurende het bezoek waren goed. Het bezoek vond plaats vóór openingstijd van de meeste winkels waardoor het betrekkelijk rustig was voor deze locatie, en de waarnemingsomstandigheden derhalve gunstig waren.

Voorts zijn eerdere beschouwingen van de beschermde natuurwaarden in het gebied bestudeerd om inzicht te krijgen in mogelijke veranderingen die zich ten opzichte daarvan hebben voorgedaan; zie voor bronnen de literatuurlijst.

Resultaten

Gebiedsbeschrijving

Het Stadshart van Zoetermeer omvat een vrijwel geheel uit steen en beton opgetrokken bebouwd gebied dat de functie van woon- winkel- en uitgaansgebied heeft. Daarnaast bevinden zich er secundaire functies in de vorm van kantoren en een bibliotheek. Het gebied kent twee etages, waarbij het woon- en winkeldeel zich hoofdzakelijk 'boven' bevinden en wegen en parkeergarages 'beneden', op maaiveldniveau. Het gebied is zeer arm aan groen; in de winkelstraat is een klein aantal bomen aangeplant. Het gebied is uitsluitend aantrekkelijk voor zeer generalistische plant- en diersoorten die makkelijk wennen aan de aanwezigheid van mensen, of profiteren van bepaalde micromilieus die de hoogbouw van steen en beton biedt.

Ten opzichte van het overzicht in Bakker 2013 waarin het plangebied 'Stadscentrum' werd beschouwd, kent het specifieke gedeelte met kleinere begrenzing genaamd 'Stadshart' leefruimte voor een geringer aantal beschermde soorten. Groenstroken, parken en waterpartijen vallen nu buiten de begrenzing van het plangebied, waarmee automatisch de potenties voor een aantal beschermde soorten uit beeld verdwijnen. Zo bevindt zich geen oppervlaktewater meer in het nieuw plangebied, waarmee beschermde vissoorten uit beeld verdwijnen. Voorts vervallen potentiële groeiplaatsen voor Rietorchis.

Vastgestelde soorten en potenties

In Tabel 1 zijn de relevante beschermde natuurwaarden voor het plangebied Stadshart samengevat. Hierbij zijn de bevindingen van Bakker (2013) voor het grotere plangebied 'Stadscentrum naast de nieuwe bevindingen voor 'Stadshart' gezet.

Nieuwkomer ten opzichte van 2013 is de Slechtvalk, waarvan een paar zich in 2014 en 2015 heeft gevestigd op de Stadhuistoren. Van een succes broedgeval is vooralsnog geen sprake geweest. Om het broedsucces te faciliteren is door de gemeente een nestkast geplaatst, waarmee de vogels tegelijk op een minder verstoringgevoelige plek kunnen nestelen dan elders op het dak.

De quick scan op 8 februari 2016 heeft geen Huismussen opgeleverd; terwijl deze soort op deze datum op diverse plaatsen volop kon worden waargenomen op de broedlocaties. Als zich al een populatie in het Stadshart bevindt is deze zeer klein. Gierzwaluw is nog niet vaststelbaar op de datum van 8 februari, echter, er zijn potenties in de vorm van spouwvoegen in bebouwing. Nader onderzoek in de voor deze soort geschikte tijd zou het voorkomen uit kunnen wijzen. Dit laatste geldt ook voor alle vleermuissoorten.

Ten aanzien van vleermuissoorten geldt dat op basis van de inrichting van het gebied de kans op aanwezigheid van verblijfplaatsen van de twee soorten dwergvleermuisen groot is. Voor de overige vleermuissoorten geldt dat de kans klein is. Redenen hiervoor zijn de geïsoleerde ligging ten opzichte van de groene omgeving en de grote hoeveelheid straatverlichting in het plangebied.

Er zijn geen wettelijk beschermde plantensoorten vastgesteld en de potenties hiervoor zijn zeer gering. Echter, een incidentele groeiplaats in de hoek van een lekkende hemelwaterafvoer kan nooit volledig worden uitgesloten.

Buiten de jaarrond beschermde aspecten zijn op 8 februari 2016 enkele vogelsoorten waargenomen waarvan aannemelijk is dat deze met regelmaat broeden in het Stadshart. Dit zijn Turkse tortel (in de bomen in de winkelstraat), Pimpelmees (in nisjes in bebouwing en in de nestkasten geplaatst in de winkelstraat), Koolmees (idem), Kauw (in schouwen bovenop de bebouwing) en Stadsduiven (in nissen en op dakranden). Met

uitzondering van Stadsduif geldt voor alle genoemde vogelsoorten dat bezette nesten een strikte bescherming genieten.

Tabel 1. vastgestelde soorten en potenties Stadshart

STADSHART				Bakker (2013)	Bakker (2016)			
Soortgroep	Naam	Rode Lijst	ffwet tabel	Strikt beschermde functionaliteit in plangebied	Strikt beschermde functionaliteit in plangebied	aangetroffen tijdens quick scan	Relevantie	Bron
Vogels	Slechtvalk		3	nee	ja	nee	Sloop en renovatie, algemeen	stadsecoloog Zoetermeer
Vogels	Huismus	Gevoelig	3	ja	mogelijk	nee	Sloop en renovatie, algemeen	stadsecoloog Zoetermeer
Vogels	Gierzwaluw		3	mogelijk	mogelijk	n.v.t.	Sloop en renovatie, algemeen	Veldgids
Zoogdieren	Gewone dwergvleermuis		3	ja	mogelijk	n.v.t.	Sloop en renovatie, algemeen	Veldgids
Zoogdieren	Ruige dwergvleermuis		3	ja	mogelijk	n.v.t.	Sloop en renovatie, algemeen	Veldgids
Zoogdieren	Gewone grootoorvleermuis		3	mogelijk	onwaarschijnlijk	n.v.t.	Sloop en renovatie, incidenteel	Veldgids
Zoogdieren	Laatvlieger		3	mogelijk	onwaarschijnlijk	n.v.t.	Sloop en renovatie, incidenteel	Veldgids
Flora	Gele helmbloem		2	mogelijk	mogelijk	nee	Sloop en renovatie, algemeen	Veldgids
Flora	Tongvaren		2	mogelijk	mogelijk	nee	Sloop en renovatie, algemeen	Veldgids

Conclusies

Geconcludeerd wordt dat de vigerende natuurwetgeving, in dit geval de Flora- en faunawet als het gaat om de soortenbescherming, de uitvoering van het bestemmingsplan Stadshart niet in de weg staat.

Bij sloop en renovatie van bebouwing zijn de Slechtvalk, Huismus, Gierzwaluw en enkele beschermde soorten vleermuizen aandachtspunten waarop men altijd bedacht moet zijn voordat aan een activiteit begonnen wordt. Hoewel potenties aanwezig zijn is de kans op het aantreffen van een beschermde verblijfplaats van deze soorten erg klein; deze komen incidenteel voor of ten hoogste lokaal in een zeer laag aantal. Daarnaast vormt aanwezigheid van Tongvaren en Gele helmbloem een aandachtspunt bij de sloop van oude bebouwing en muren, maar de quick scan in 2016 wees ook hier uit dat de kans om in aanraking te komen met deze soorten in het Stadshart zeer gering is.

Bij het verwijderen van bomen en struweel is het broedseizoen een factor van betekenis. Omdat verstoring van vogels in het broedseizoen is verboden en de meeste vogels al in maart beginnen met nestelen, dient men hierop bedacht te zijn. Ten slotte moet men bij elke handeling de zorgplicht inachtnemen, wat een fatsoenlijk handelen inhoudt ten aanzien van alle wilde planten en dieren, ook degene die niet in de tabel zijn vermeld.

Wanneer men de voor de specifieke locaties geschikte mitigerende maatregelen uit de soortenstandaards van het Ministerie van EZ opneemt, of men mitigerende maatregelen laat toetsen door Dienst Regelingen, dan is het aannemelijk dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt verkregen. Zeker wanneer aannemelijk is dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de lokale populatie van de soort. Daarnaast kan in de meeste gevallen, wanneer het geen soorten van Ffwet-bijlage tabel 3 betreft, worden volstaan met het werken conform de goedgekeurde Gedragscode van de gemeente Zoetermeer in het kader van de Flora- en faunawet (Bureau Waardenburg/gemeente Zoetermeer 2009).

Aanbevelingen

Soortenstandaards

Voor diverse beschermde soorten in heeft het Ministerie van EZ soortenstandaards laten opstellen. Hierin zijn de maatregelen beschreven die van toepassing kunnen zijn bij ruimtelijke projecten. Bij het aanvragen van een ontheffing volgt Dienst Regelingen in grote lijn deze soortenstandaards. Kijk hiervoor op:

<http://www.hetInVloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/soortenstandaards>

Mitigerende maatregelen Huismus en Gierzwaluw

Voor de eventueel voorkomende Huismus of Gierzwaluw kan, afhankelijk van de aantallen, locatie en omgeving, een spectrum aan maatregelen overwogen worden. De effectiviteit of nut van een maatregel dient per locatie te worden beoordeeld. De gekozen maatregelen kunnen worden opgenomen in een mitigatie-/compensatieplan. Het is bekend dat Huismussen en Gierzwaluwen kunstmatige broedvoorzieningen zoals speciale dakpannen en neststenen kunnen accepteren. In zowel bestaand bebouwing als nieuwbouw kunnen speciale voorzieningen worden gebruikt zodat er vervangende broedgelegenheid ontstaat. Indien de nieuwbouw (met nieuwe broedgelegenheid) nog niet gerealiseerd is voor aanvang van het nieuwe broedseizoen, kunnen er ook tijdelijke mussenkasten of nestkasten van houtbeton op geschikte plaatsen in de nabije omgeving worden opgehangen. De specifieke maatregelen dienen vanzelfsprekend te worden afgestemd op de daadwerkelijk voorkomende aantallen en locaties. In ieder geval dienen maatregelen te worden getroffen zowel voorafgaand aan, als tijdens de werkzaamheden.

Naast het aanbrengen van broedgelegenheid is het voor de instandhouding van een populatie Huismussen ook essentieel om voldoende dekking in de vorm van struiken in de omgeving te realiseren, dan wel in stand te houden. Bijvoorbeeld het verwijderen van enkele plantenbakken kan al een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het leefgebied en leiden tot het verdwijnen van broedparen mussen. Hier dient dan ook voldoende rekening mee te worden gehouden wanneer de Huismus in het geding is.

Voor de Huismus en Gierzwaluw heeft het Ministerie van EL&I soortenstandaards laten opstellen. Hierin zijn de maatregelen beschreven die van toepassing kunnen zijn bij ruimtelijke projecten. Bij het aanvragen van een ontheffing volgt de Dienst Regelingen in grote lijn deze soortenstandaards. De soortenstandaard voor Huismus en Gierzwaluw zijn te vinden op:

<http://www.hetInVloket.nl/onderwerpen/vergunning-en-ontheffing/dossiers/dossier/flora-en-faunawet-ruimtelijke-ingrepen/soortenstandaards>

Mitigerende maatregelen vleermuizen

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat er in het bestemmingsplangebied Stadshart potentieel leefgebied aanwezig is voor enkele soorten vleermuizen. Het gaat om de Gewone Dwergvleermuis, Ruige Dwergvleermuis, Gewone grootvleermuis en Laatvlieger. Deze vleermuissoorten zijn net als alle andere Europese vleermuissoorten opgenomen in Bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn en vallen onder Tabel 3 soorten Flora- en faunawet (strikt beschermd).

Voor vleermuizen kan, afhankelijk van de aantallen, locatie en omgeving, een spectrum aan maatregelen overwogen worden. De effectiviteit of het nut van een maatregel dient per locatie te worden beoordeeld. De gekozen maatregelen kunnen worden opgenomen in een mitigatie-/compensatieplan.

Voor enkele vleermuissoorten, waaronder de in Zoetermeer veel voorkomende Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis, zijn soortenstandaards opgesteld. Hierin zijn achtergrondinformatie over de ecologie van de soort en mitigerende maatregelen beschreven die van toepassing kunnen zijn bij ruimtelijke projecten. Bij het aanvragen van een ontheffing volgt de Dienst Regelingen in grote lijn deze soortenstandaards.

Wanneer men de voor de specifieke locatie geschikte maatregelen uit de soortenstandaard opneemt, is het aannemelijk dat een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet wordt verkregen. Zeker wanneer aannemelijk is dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de lokale

populatie van de soort. Gelet hierop kan de gemeenteraad er op voorhand in alle redelijkheid van uit gaan dat de Flora- en faunawet wat betreft vleermuizen aan de uitvoerbaarheid van het plan niet in de weg staat.

Literatuur

Bakker, G. 2013. overzicht beschermde natuurwaarden bestemmingsplangebied Stadscentrum/Dorpsstraat. bSR-notitie 0904b. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

Bakker, G., R.W.G. Andeweg & M.A.J. Grutters. 2007. Beschermde en bedreigde flora en fauna gemeente Zoetermeer. bSR-rapport 85. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

Bakker, G. & C. Mostert. 2010. Vleermuizen in Zoetermeer. Samenvattend rapport 2004-2010. bSR-rapport 156. Bureau Stadsnatuur, Rotterdam.

Bureau Waardenburg b.v. / gemeente Zoetermeer. 2009. Gedragscode van de gemeente Zoetermeer in het kader van de Flora- en faunawet. Bureau Waardenburg rapportnummer 08-083. Bureau Waardenburg b.v., Culemborg.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep (Dienst Regelingen, brief 26 augustus 2009, kenmerk ffw2009.corr.046) te downloaden van de website van het Ministerie van EZ.

Vos, J.G. & H. Zsegedi. 2011. Veldgids beschermde planten en dieren van Zoetermeer. Gemeente Zoetermeer.

© Bureau Stadsnatuur | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
BSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Bijlage - wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet (Ffwet), die in 2002 van kracht geworden is. De soortbeschermingsbepalingen uit de Europese richtlijnen Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn in de Ffwet geïmplementeerd. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. De bescherming in de Ffwet wordt geregeld middels een aantal verbodsbepalingen (artikel 8 t/m 13):

- artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- artikel 9:* Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- artikel 10:* Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.
- artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen (zie onderstaande paragraaf) van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
- artikel 12:* Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
- artikel 13:* Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Voortplantingsplaatsen en andere vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 worden bijvoorbeeld verblijven van vleermuizen of voortplantingswateren van de Rugstreepad *Bufo calamita* gerekend. Ook de functionele omgeving van een verblijf kan een beschermde status hebben. Dit geldt bijvoorbeeld voor migratie- en vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen indien deze van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau.

Alle inheemse broedvogels en hun nesten mogen niet worden verstoord tijdens het broeden. Voor enkele vogelsoorten geldt dat de broedlocaties dermate belangrijk zijn voor de soort dat deze jaarrond zijn beschermd, dus ook buiten het broedseizoen zijn hier de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht. In 2009 is een aangepaste lijst met jaarrond beschermde vogels opgesteld (Ministerie van LNV 2009). Deze jaarronde bescherming krijgen bijvoorbeeld nesten van honkvaste koloniebroeders, nesten van anderszins zeer honkvaste soorten, soorten afhankelijk van bebouwing of vogels die ieder jaar gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om boomnesten die worden gebruikt door roofvogels en uilen, waaronder Buizerd *Buteo buteo* en Ransuil *Asio otus*, en vogels die aan menselijke bebouwing zijn gebonden als Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Kerkuil *Tyto alba*. Wanneer bij werkzaamheden de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats gegarandeerd kan worden is geen ontheffing nodig. Wanneer dit niet mogelijk is dient ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. Later zijn deze soorten in drie beschermingsregimes ingedeeld. Deze driedeling is als volgt:

- Tabel 1. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (de zogenaamde lichte toets).
- Tabel 2. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- Tabel 3. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EZ goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (onder meer alle Nederlandse vleermuissoorten) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Ffwet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Deze 'gunstige staat van instandhouding van de soort' mag niet in het geding komen. Voorwaarden waaraan hiertoe voldaan

moeten worden staan in de Habitatrichtlijn benoemd. De 'staat van instandhouding' wordt als 'gunstig' beschouwd wanneer:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langere termijn in stand te houden.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen kan inhouden dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort. Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Ffwet is een zorgplicht opgenomen (artikel 2), een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen zo weinig mogelijk nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. Wanneer men weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat werkzaamheden nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen hebben, dient men dit, mits redelijkerwijs mogelijk, te vermijden of deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Ffwet.